

משלחן שלמה

עיונים ושו"ת בפדשה מבית מדרשו של
הגאון הניקא הרב שלמה יהודה שליט"א

פרשת וארא

אילו היה פרעה נכנע תיכף, היו מקבלים התורה מיד
ומתקנים שער הנו"ן, ומשה היה הגואל הנצחי

וְלִשְׁמֹתִי אֶתְכֶם לִי לַעֲם, וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים, וַיִּדְעָתֶם כִּי אֲנִי ה'
אֱלֹהֵיכֶם, הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבָלוֹת מִצְרַיִם (ו. ז). כתב
הרה"ק מקומורנא בהיכל הברכה (שמות ז, טז) עה"פ שלח את עמי
ויעבדני, בזה הלשון: 'ויעבדני' חסר וא", כי לא נכנסו בוא"ו עד
מתן תורה [וראה עוד ברבינו בחיי (שמות ח, יט), שע"כ נאמר בגאולת מצרים
'וְשִׁמְתִּי פֶדֶת' חסר וא", מפני שיש אחריה שעבוד, משא"כ גאולה העתידה,
שע"כ נאמר בה (תהלים קיא, ט) 'פְּדוֹת שְׁלַח לַעֲמוֹ', מלא בוא"ו]. כי באמת אם
פרעה היה נכנע תיכף, היו מקבלין התורה מבחינות קרב אֶתָּה וגו'
וְאֶת־תִּדְבָּר (דברים ה, כד), דמשה סיטרא דנוקבא (זוה"ק ואתחנן, רסא:),
ואח"כ היו חוזרין למצרים לתקן בחינות שער החמישים, כי פרעה
מלך מצרים, כתר, כולל כל המוחין והגוף, כמבואר בליקוטי תורה
להאריז"ל (פ' שמות, ד"ה ויאמר פרעה, עמ' קלב; ריש פ' כי תצא, עמ' ערב),
והיו מתקנין כל הניצוצין של כל המלכויות, והיו מבררין עד
בחינת חירות אמיתי, והיה משה משיח, והם היו עולים עד בחינת
חירות כמו שיהיה לעתיד, פֶּלַע הַמָּוֶת לְנֶצַח (ישעיה כה, ח), ולא היה
כאן שום רמאות חלילה במה שאמרו לו דָּרְךָ שְׁלֹשֶׁת יָמִים נִלְךָ
בַּמִּדְבָּר (שמות ח, כג). אבל כיון שסירב, בהכרח להכותו עד שנטלו
כל חיותו ממנו ומבחינתו (עי' פ"ח שער קרי"ש ג, עמ' סג-קס; שעה"מ
פ' ראה, עמ' קיא-קיד). וכן הוא בפיוט של שביעי של פסח (עי' מלא
העומר למהרא"ל צינץ, פ' ואתחנן), דו"ק שם. [וראה בספרו אוצר החיים (סוף
פ' יתרו, מ"ע מסמ"ק לו), שכתב ג"כ כעין זה, עי"ש. ובתיקונים חדשים לרמח"ל
(תיקון ח) איתא, שאילו היו ישראל זוכים למצוות המילה במצרים עוד לפני
יציאתם, היו יכולים לסבול עול שעבוד מצרים עד סוף ת' שנה, והיו מכניעים את
כל הד' קליפות, כנגד ד' לשונות של גאולה, והיו זוכים לגאולה שלמה שאין
אחריה גלות. אבל כיוון שלא זכו לכך, שלטה בהם קליפת מצרים, ערות הארץ,
וע"כ נתקצרה גלותם כי לא יכלו לסובל עוד, וזהו שנתן כוח לד' קליפות אלו
להגלות את ישראל בד' הגלויות, עי"ש כל הענין (ועי' ע"ח שער לו, ב; עמק
המלך פ' וארא; אמת ליעקב גיניו, מערכת ע"ח ג, טז; ובמערכת ע"ח מ, קסד).
ובספר ארוחת תמיד (פ' בשלח, יא ע"ד) [לרבי שמואל מודיליאנו, מחכמי
שלוניקי הקדומים] הביא מספר שערי שמים (שער יד, פה ע"א) [לרבי יחיאל
מיכל סג"ל, נכד רבי שלמה זלמן הדיין מוילנא, אחי המהרש"א זיע"א], שאילו
היו ישראל אוכלים במצרים מצה שבעת ימי חג הפסח, היו נגאלים ביום השביעי
גאולת עולמים, והיה הקב"ה מביא את מי הים עד למצרים ומטביעם. ומפני שלא
זכו, וכמעט ששקעו בשער הנ' דטומאה, לא יכלו להתמחמה אפי' רגע אחד,
והוצרכו לילך דרך ים סוף בכדי שיוטבעו שם המצריים].

**מתי ברח פרעה מפני משה ואהרן, והיכן הופיעה לפניהם
אשתו, ומה אירע עם החרטומים**

**וַיִּשְׁלַח אֶהָרֹן אֶת מֹשֶׁה לִפְנֵי פְרָעָה וּלְפָנָי עֲבָדָיו, וַיְהִי לְתַנְיָו. וַיִּקְרָא
גַּם פְּרָעָה לַחֲכָמִים וּלְמַכְשָׁפִים, וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵם חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם
בְּלַהֲטֵיהֶם כִּן (ו. י-יא).** אמרו חז"ל (שמו"ר ט, ו-ז; תנחומא וארא ג)
שפרעה שחק על משה ואהרן וקרקר אחריהם כתרנגולת, ואמר
להם בגאווה, וכי אין אתם יודעים שכל הכשפים ברשותי הן
[וכדכתב הר"י אבן שועיב (פ' וארא, ד"ה וענין שעבוד הגלות) שהיה כוחם
ושרם בשמים בצורת תנין ונחש, שמאותו כח נעשים הכשפים, עי"ש],
מיד קרא לאשתו ולכל בני ביתו ולתינוקות בני ארבע וחמש שנים

מאסכולי שלהם [-בית הספר], ועשו כן [ובתרגום יונתן (על אתר) איתא
שהחרטומים היו יונס ויומברוס, מכשפי מצרים]. וביארו הקדמונים (אמרי
נועם, פענח רזא, ר"ח פלטיאל, מושב זקנים, על אתר), שקרא לאשתו, מפני
שהיתה שקולה כנגד כל החכמים והמכשפים (עי' אבות ז, ב; סנהדרין
סז. מסכת סופרים טו, ז; זו"ח רות, צט); [ורבינו בחיי (על אתר) פירש, שהיא
קראה תחילה למכשפים והחרטומים, וכ"ה בלקח טוב ושכל טוב (על אתר)].
ועוד אמרו חז"ל (במדרשים שם; שבת צז. ובפירש"י), שנס בתוך נס
נעשה במטה, שחזר המטה כברייתו, ובלע את מטותם. וכל חבילי
מטות שהביאו שם היו רבים עד שיעור עשרה חבילות, והיה
המטה בולעם, ולא התעבה מכך, וכל מי שרואה אותו היה אומר
זה מטה אהרן. וכשראה פרעה כך, תמה ואמר שמא משה או אהרן
יאמרו למטה שיבלעני עם כסאי, ויבלע, ועל כן ברח. וכשיצא
משה, היה אומר פרעה ברשעותו, שאם יבוא שוב משה, יהרגהו
ויצלבהו וישרפהו, אך כשהיה משה נכנס עם מטהו, היה משתתק
פרעה כאלם, מפחדו מהמטה. וכתב המלבי"ם (על אתר) שמטה
אהרן בלע גם את החרטומים, כי הם היו תחת עור תנינים
והתנענעו תחתיהם, עד שנדמה שהוא תנין חי מתנענע ודולג
ממקום למקום, והיה הכל אחיזת עינים בעלמא, עי"ש כל הענין
[וראה עוד באברבנאל (על אתר) שביאר אליבא דהרמב"ם, שעשו החרטומים
תנועות במטיהם כאילו היו המטות בעלי חיים כתנינים. ויש לציין, שבגמ'
(סנהדרין סז:) ובשמו"ר (ט, יא) ובתנחומא (וארא יד), איתא שמעשי החרטומים
היו עי' שדים וכשפים, אך נחלקו המפרשים מהו מעשה כשפים, שהרמב"ן (על
אתר) והר"י אבן שועיב (פ' וארא, ד"ה דרך נחש) סבירא להו שנעשה עי' מלאכי
חבלה, וכ"ה להדיא בשמו"ר (ט, יא). והאברבנאל (על אתר) סבירא ליה שנעשה
עי' שדים. ובלקח טוב, ושכל טוב, ואבן עזרא, ואברבנאל אליבא דהרמב"ם,
ומושב זקנים (על אתר) סבירא להו, שזהו אחיזת עינים. וע"ע בספר האמונות
והדעות לרס"ג (מאמר ג, ד"ה וכיון שאמרתי). ויש בזה אריכות בביאור הסוגיא
(סנהדרין שם). ראה ביד רמה (שם), וברבינו ירוחם (נתיב יז, ח"ה), ובשו"ת
הריב"ש (סי' צב), ובמזרחי (שמות ז, כב), ואין כאן המקום להאריך].

האם המצרים היו עובדים לנילוס או לצאן או לפרעה

וַיִּהְיוּ כָל הַיָּמִים אֲשֶׁר בָּיָאָר לָרֶם (ז. כ). אמרו חז"ל (שמו"ר ט, ט;
תנחומא וארא ג), שמחמת שהיו המצריים עובדים לנילוס,
ע"כ הלכה תחילה הקב"ה את אלהיהם. וכתב רבינו חיים פלטיאל
(ז, יז) [וכ"ה בתוספות השלם (שם)], שהיו בהם אגודות אגודות, שעובדי
אדמה שהיו נהנין מן הנילוס, היו עובדים לו. ובעלי הצאן, עבדו
לצאן [וכפי שאמרו חז"ל שהיו המצריים עובדים לטלה, ראש המזלות
(מכילתא בא, מסכתא דפסחא ה; שמו"ר טז, ב)]. ושאר העם הנהנין
מפרעה, עבדו לפרעה (עי' מכילתא בשלח, מסכתא דשירה ח). וכן הנהנין
מאיזה שר ויועץ, היו עובדים להם. וכתב בידי משה (שמו"ר א, יח)
שהיאור היה עי"ז של פרעה, והטלה של המצריים, עי"ש. וביאר
עפ"ז החיד"א (חומת אנך פ' וארא, יא; כסא דוד, דרוש כב) ע"ד הרמז,
שע"כ היכה הקב"ה את היאור תחילה ב'דם', העולה בגימטריא
'טלה', להראותם שטותם וחוסר דעתם, שהן עי"ז דפרעה הן של
המצריים, הכל תוהו, עי"ש כל הענין. ובספר בן יהוידע (מגילה יג)
כתב, שזהו שירדה בתיה בת פרעה ל'רחץ על הַיָּאָר' (שמות ב, ה),
בכדי להיטהר מגילולי בית אביה (מגילה שם), שְׁכִנְיָה בזה להטהר
הן מטומאת העי"ז דהיאור, שאמר אביה 'לִי יֵאָדָי וְאֲנִי עֲשִׂיתִנִּי'

ולכך לא בא שר שלהם לעזרתם אלא בים סוף (שמו"ר טו, טו; כא, ה; דב"ר א, כב; ועי' תנחומא בשלח יג). אמנם ביבשה לא היה להם התחזקות בשורשן, ע"כ התחזקו בכשפיהם, כי הוא מועיל גם ביבשה, והיו עובדין בעיקר אותו, עי"ש כל הענין. ויתבאר הענין עוד, ע"פ מה שכתב הקדושת לוי (פ' בשלח, ד"ה מי כמכה), שבקרי"ם ניכרה אחדות ה', עי"ש שנקרע ונכנע הנילוס, אליל מצרים, בכלל שאר מימות שבעולם (מכילתא בשלח, מסכתא דוהי ד; שמו"ר כא, ו), עי"ש כל הענין, והבין.

(יחזקאל כט, ג), והן מטומאת הע"ז של הכבש, כי האותיות הסמוכים ל'יאר' [כפי שנכתב בתורה בלא וא"ו] הם 'כבש'. ובה מדוקדק לשו"כ 'על ה'יאר', כלומר סמוך לאותיות אלו, כמו 'ועליו מטה מנשה' (במדבר ב, כ), שפירושו סמוך. [ובספר ישמח משה (פ' צו, דרוש לשבג"ג, ו ע"א) ביאר, שיש ב' קליפות טלה, דָּקָם והוא רוחני, ודיבשה, והוא דוגמא דזה שבים, ועיקר שורש כח המצריים נשפע להם משרם העליון, שהוא טלה דים,

הצילני מדמים אלהים (תהלים נא, טז)

נקודה משיעור פרשת בשלח תשע"ב

האדם תדיר לקב"ה, הרי הם חסדים מגולים, שהם בסוד המים (ע"ח לט, ה). אך כאשר מייחסם לטבע והמקרה, ולכח האדם, הרי מתהפכים חסדים אלו להיות דינים, שהם בסוד דם (ע"ח שם). לכן תחילת תיקון אמונת ישראל, לפדותם מטעויות וכפירות אלו החל בהכאת מי היאור, לגלותם כדם, שזוהו גם האות האחרון שנתן הקב"ה למשה, בעבור שיאמינו בני ישראל שנגלה אליו הקב"ה לגאלם. כי במכת דם גילה הקב"ה לעם ישראל את קלון מצרים, שכל ההנהגה והכח אשר הם מייחסים לעצמם, הכל הוא שקר וגאווה בעלמא, וכל השפע העצום שהיה בידם, הכל הוא מאיתו יתברך בלבד. כי עד אז טעו ישראל להאמין בתוקף כח מצרים, ובאות זה גילה להם הקב"ה שישבר במכת דם את כל גאון מצרים, וכמו שפירש"י (שמות ד, ט) שבמכה ראשונה יפרע מאלהותם.

במכת דם גילה הקב"ה את קלון מצרים,

שאין בידם שפע או כח כלל, ואינם מוצאים רפואה למכתם

כי רצה הקב"ה להוכיח לישראל שכלל שיתפעלו מכח המצרים או ממונם וכיוצא, ימנעו בכך את גאולתם, כי אין בכל זה מאומה, וכשמתגאים בזה מתקיים **וְעִבְדֶתֶם שֵׁם אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה יָדַי אֲדָם עֶץ וְאֶבֶן** (דברים ד, כח), אשר נעשה עי"ז דם, שהוא דינים, וכמ"ש (שמות ז, יט) **וְהָיָה דָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם וּבְעֶצְיָם וּבְאֲבָנֵיהֶם**, אלא אך ורק כוחו הגדול יתברך הוא שיושיעם, ועל כן שיבר הקב"ה את גאוות מצרים ובאש היאור, וכמ"ש (שמות ז, יח) **וְהִדְגָה אֶשֶׁר בְּיַאֲרֵי תַמְנוֹתַי**, ש'הדגה' גימטריא 'בגאווה', וגילה שהכל הוא ממנו יתברך, ואין לישראל להתפעל ולחשוש מכל הכח שנראה שיש לרשעים. וכפי שנוכחו כולם כאשר נתגלה קלון מצרים, בעוצם אפסיותם, שלא היה ביכולתם למצוא שום עצה ורפואה למכתם, וכמ"ש (שם) **וְנִלְאָו מִצְרַיִם וּפִירְשׁוּ לִבָּקֵשׁ רְפוּאָה**.

כשמגלה את אלופו של עולם נעשה מ'היה' אהי"ה,

ונעשה מ'דם' 'אדם'

וכל גאולת מצרים היתה עי"י השם אהי"ה, שהיא בסוד האות אל"ף, המרמזת לאלופו של עולם, שצריך לגלותו בכל מציאות שיש לאדם, כי היא המהפכת את ה'גלות' ל'גאולה'. וכשמפרידים את האל"ף מה'אדם', נעשה 'דם' (שעה"מ נח, עמ' ט), שבוה נסתר שם אהי"ה [כי אהי"ה בריבוע (כך: א, אה, אהי"ה) גימטריא 'דם' (ע"ח שער לט, ה; שעה"פ וישב, עמ' פו)], שזוהו סוד גלות מצרים (שעה"כ דרושי הפסח א, עמ' קמ). ובמכת דם היכה הקב"ה את תפיסת המצריים שסברו שיש בידם כח לפעול, וגילה שכל מה שיש תחת ידם הם חסדים גמורים, שייחסו אותם המצרים לעצמם, כאילו השיגום בחכמתם ובגבורתם, שמחמת זה התהפך כל השפע שלהם ל'דם', שהוא דינים.

תהליך יציאת מצרים היא גאולה פרטית של כל אחד בכל דור
הנה הושם דבר ה' בפי הנביא לבשרנו ש'ימי צאתך מארץ מצרים אֶרְאֶנִּי נִפְלְאוֹת' (מיכה ז, טו). ונפלאות אלו נצרכים לכל אחד ואחד מזרע ישראל בפרטות, שבכדי לצאת ממיצרי גלותו נצרך הוא לכל תהליך יציאת מצרים, שיתגלה הקב"ה בעשרת המכות, כפי דרגת האדם ומקומו, ותתחזק תוקף אמונתו, וכפי שהייתה עיקר מטרת המכות בגאולת מצרים לתקן אמונתם של ישראל. וכן צריך הוא להכניע את פרעה שבקרב, הוא היצה"ר שבחלל ליבו השמאלי, ולזכות להתגלות קריעת ים סוף לפי ערך דרגתו, וכפי שדימו לכך חז"ל את קושי הפרנסה והזיווג, וכן על זה הדרך.

התלות והבטחון בחסדי לה' לבדו

צריכה להיות גם בשפע הקיים תחת ידו

וכפי שתחילת התגלות עוזו יתברך בגאולת מצרים היתה במכת דם, כן הוא גם תחילת גאולת האדם הפרטית. כי הנה מזונות האדם נחלקים לב' ענינים, שיש המוכרח לו ממש, כגון המים, אשר בדרך כלל שוים הם לכל נפש, ומצויים בשפע, ללא יגיעה וטרחה מיוחדת. ועל כן סומך בזה האדם יותר על הנהגת הטבע, שכל הנראה לא יחסרו לו לעולם, ואינו מרגיש בהם את עוצם תלותו בחסדיו יתברך. אמנם ישנם הצטרכויות פחות הכרחיות מאלו, כגון חיטה ולחם, אשר יוכל האדם לחיות אף בלעדיהם, אלא שנצרכים לו בכדי לחזק כח הגוף וגדילתו, ובעבורם נדרש האדם לטרוח ולהתיגע, וכמ"ש (בראשית ג, יט) **בְּזֵיעַת אֶפְיֶךָ תֹאכַל לֶחֶם**, עד שהינו חש את עוצם אפסיותו ללא עזרתו יתברך, ופונה ומתפלל אליו שיעזרוהו להשיגם בנקל.

היאור היה סמל המצריים להסתיר את ההלל והשבח להקב"ה

והמצריים אשר אחזו בכפירותיהם להשען על מקרי הנהגת הטבע,
ובטחו ברוב אונם וממונם, וסברו בטעותם וגאותם שהשפע כבוש תחת ידם לעולם, ושיש בכוחם להגיע לשלימות ללא כח עליון המתחדש בכל רגע, היה היאור סמל דעתם הכוזבת, וכשאחז"ל (שמו"ר ט, ט; תנחומא וארא יג) שעשו מצרים את היאור לאלהותם. ותכלית האמונה והבטחון הוא, לצאת ולהיגאל משפלות דעתם הטמאה והנלוזה, ולתלות את העינים אך אל הקב"ה תמיד, בכל העניינים, עד שגם כאשר יושפע לאדם רוב ממון, ויהיו אמצעים רבים תחת ידיו, לא ישען עליהם כלל, אלא יתן כל תקוותו בקב"ה שיתן לו את צרכו. ועי"ז נעשה כל השפע המורגל ומצוי תחת ידו תמיד, כדבר יקר ערך מאוד, ומהלל ומשבח תמיד לקב"ה.

כשמייחס השפע לקב"ה, הוא גילוי של השפע כמים וחסד,

וכאשר מייחסם לכח האדם, נהפכים לדם

וזהו ענין נפלאות מכת דם, כי כל הצטרכויות אלו שזימן הקב"ה לאדם בתמידות, הם חסדים גמורים, וכאשר מייחס אותם

ועל דם זה נאמר (יחזקאל טו, ו) 'וְאָמַר לָךְ בְּדַמֶּיךָ חַיִּי', כי דם זה הוא סימן לכל תוקף אמונתנו, וכמ"ש (שמות יב, ג) 'וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת', וכנרמזו בתיבת אֹת' [כפי שנכתב בפסוק, חסר וא"ו] העולה בגימטריא 'וְאָמַר לָךְ בְּדַמֶּיךָ חַיִּי'.

וע"כ צריך האדם להתפלל תמיד לקב"ה שיצילו מדמים, כלומר מלייחס לעצמו את כל אשר משפיע לו הקב"ה תמיד, ושימצא את האל"ף, היא אלופו של עולם, ויתהפך מ'דם' ל'אדם', ויהיה לו הקב"ה לגואל הדם. והרמז לכך הוא, ש'הַצִּילָנִי מִדָּמִים אֲלֵהֶם - אל"ף', עולה בגימטריא 'תפילה' עם הכולל.

וזהו ענין הברכות שתקנו חז"ל לברך את הקב"ה על כל דבר שנהנה מן העולם, כי בזה זוכה לייחס את כל השפע שבידו אליו יתברך. ובפרט ברכות השחר אשר נתקנו על מנהגו של עולם, שהוא כל השפע הקיים בתמידות לאדם [פוקח עורים, מלביש ערומים וכו'], שהם ח"י ברכות, כנגד ח"י חוליות שבשדרה (ע"י ברכות כח:), שזהו ענין תיקון הברית, וזיכוך עכירת הדמים.

צריך להראות לקב"ה שמעריך ומודע לכך שכל השפע שיש בידו הוא ממנו יתברך

ומחמת שזכו ישראל במצרים לזכך הדמים, על כן ביקשם הקב"ה ליתן את דם הפסח על המזוזות והמשקוף, כמ"ש (שמות יב, ז) 'וְלָקַחוּ מִן הַדָּם וְנָתְנוּ עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמִּשְׁקוֹף'. כי רצה הקב"ה שהם יראו ויוכיחו לו את דמם המזוכך, שהוא ענין דם ה'פסח', שהוא 'פה סח', שזהו ענין התפילה בהשתפכות הלב כראוי. ועל כן ציוס הקב"ה ליתן הדם על המשקוף, שהוא הכניסה והשער ל'בית', המרמז לשכינה. והרמז לכך הוא, ש'משקוף' גימטריא 'תפילה' עם הכולל [שהשפע מהקב"ה הוא אור ישר, והתפילה היא אור חוזר, שנעשה ע"י חבטה, שתרגמו 'שקיפא', וכמו שתרגם אונקלוס עה"פ (במדבר כד, י) 'וַיִּסְפַּק אֶת פָּאִיר', ו'שקפינון לידוהי'], כי ע"י התפילה, שהיא ענין המשקוף, יכול האדם לגלות את הקב"ה בכל שפע הקיים אצלו, שהוא ענין המזוזות שנמשכות מלמעלה עד למטה לארץ.

המצה היא לחם אמונה שכל השפע הוא מהקב"ה לבדו ללא שותפות כוחי ועוצם ידי

וכאשר מגלה אדם את את תוקף אמונה זו, וממשיך את החסדים העליונים, זהו בסוד המצה העשויה מחיטה ומים בלבד, ואין עיסתה תופחת, שלא נאחו בה הגאות. כי במצה מתגלה שגם ענין החיטה, וגם ענין המים, שהם ב' מיני הצטרפויות האדם, הן המושג לו בנקל, והן המושג לו בטרחה, הכל הוא מהקב"ה.

ע"י תיקון הדם זכו לקריעת ים סוף ללא דמים וצער לידה

וזהו ענין קריעת ים סוף, שבה נשלמה מכת דם, כי שתיהן הם התנחלת יציאת מצרים וסופה, ונעשו במים, שהם ההכרחיות הקיומית לחיי האדם. והתגלות החסדים שבמכת דם זהו בסוד התעוררות ותיקון מים התחתונים, וקריעת ים סוף זהו בסוד השפעת מים העליונים, וכמו שאמרו בזה"ק (בשלה מח. נב:) שקריעת ים סוף תליא בעתיקא, ועי"ז נשפעת פרנסת האדם בנקל, כירידת המן [שזהו ענין המצה], וכמשאחז"ל (שמו"ר ט, י; תנחומא וארא יג) שנתעשרו ישראל מאד במכת דם ובקריעת ים סוף. וע"כ אמרו חז"ל (פסחים קיח.) ש'קשין מזונותיו של אדם, כקריעת ים סוף', כלומר שאם רואה אדם ש'פרנסתו קשה', צריך הוא לזכך את דמיו ולצאת ממכת דם, ולזכות לענין 'קריעת ים סוף'. כי בכך שנתנו בני ישראל את הדם על המשקוף, נעשה לישראל בליל פסח את כל

וכן יהיה לעתיד לבוא, כי כל הגאולה תלויה בשם אה"ה, שהוא מלשון עתיד [-אה"ה בעתיד], כלומר שנאמין שהניסים שהיו במצרים אינם לשעבר בלבד, אלא הם עתיד. כי כשמפריד את האל"ף, נעשה מאה"ה, 'היה', כלומר שהתורה אצלו היא כעבר, והוא מְפָרֵד אֶלֶף (משלי טז, כח), אבל ע"י גילוי האל"ף מתגלה שם אה"ה, ומתגלים הרחמים, ונעשה ה'דם' ל'אדם', ומ'גלות' נעשה 'גאולה'. וכן אמרו חז"ל (שמו"ר ט, יג; תנחומא וארא יג) שכשם שהביא הקב"ה מכת דם על מצרים, כך עתיד להביא על אדום, שנאמר (ישעיה לה, ט) 'וְנִהְיֶה כְּחַיִּיךָ לְזַפֹּת', שכל עוצמת אדום הרמוזה בנחלים שלה, תתגלה במלא קלונה, כי יגלה הקב"ה את השקר והגאווה של העולם.

וכאשר מגלים את האל"ף, הוא אלופו של עולם, עי"ז מתהפך חורבן בית המקדש, שהוא ענין ה'כותל', שריד בית מקדשינו, לתפארת בניינו. וזהו פִּימִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרֶצְנוּ נִפְלְאוֹת, שיראנו הקב"ה את גילוי האל"ף בירושלים, וכנרמזו בתיבת 'נפלאות' העולה בגימטריא 'אל"ף כותל'.

כשמתגלה השפע כמים וחסד,

ממשיך את השפע מצד התעוררות התחתונים

ועיקר גילוי אלופו של עולם הוא כאשר מתחזקת האמונה והבטחון בה, אף בדברים המצויים לאדם בדרך הטבע, שבוה נתחזקו ישראל בראותם את קלון מצרים ושידוד כפירותיהם, ועי"ז נעשה השפע המועט שבידם ליקר ערך מאוד, כי הבינו שבכל עת מחדש הקב"ה לאדם את שפעו הקיים אצלו תמיד, ובוה תיקנו וזיככו את הדמים, ונתגלו להם חסדים העליונים, שהם בסוד המים. כי עי"ז מעלה האדם מין נוקבין, שהוא התעוררות שפע החסדים מצד התחתונים, ומושפעים עליו חסדים העליונים.

כשמתקן ענין הדם יכול להתפלל בהשתפכות הלב כראוי, ולא יתעם כלפי שמיא

וכל התעוררות החסדים מצד התחתונים מתגלית בתפילת האדם, שכאשר מייחס כל השפע הקיים תחת ידיו לקב"ה ומתקן את אמונתו כדבעי, יכול הוא להתפלל בהשתפכות הלב כראוי, שזהו ענין המים, וכמ"ש (איכה ב, יט) 'שִׁפְכִי כַּמִּים לִפְנֵי נֶכַח פְּנֵי ה', והוא ענין גילוי החסדים, שע"י מעלה מים מלמטה, ונעשה התעוררות של השפעת חסדים מלמעלה. ולכן נקרא חג גאולת מצרים 'פסח', מלשון 'פה סח', כי ע"י שנתקנים הדמים, ומתגלים החסדים, שהם בסוד המים, יכול להתפלל לה' יתברך. אך כאשר אינו מתבונן ואינו מייחס את כל החסדים הגמורים הנשפעים לו תדיר להקב"ה, אינו יכול להתפלל כראוי, כי הדינים שהם בסוד הדם, מעכבים את ליבו מלהשתפך נוכח פני ה', ומכך יכול ח"ו לבוא לטרוניא ותרעומת כלפי שמיא, וכמו שנאמר על תלונות בני ישראל 'הֵן הָפָה צוֹר וַיִּזְוּבוּ מִיָּם' (תהלים עה, כ), שזיבת המים הם בסוד דם, וכנאמר (ויקרא טז, כה) 'וְאִשָּׁה כִּי יִזְוֵב זֶבֶח דָּמָה'.

תיקון וזיכוך הדמים אינו אלא ע"י תפילה וכוונת הברכות

וזהו שנרמזו בתפילת דוד המלך ע"ה 'הַצִּילָנִי מִדָּמִים אֲלֵהֶם' (תהלים נא, טז), שהתפלל לפניו יתברך שיצילו מלייחס לעצמו את כל השפע שיש בידו, שזהו ענין קלקול ועכירת הדמים, הנמשך מזוהמת הנפש הקדמוני שהטיל בחוה. ובוה עסקו ישראל במצרים לגלות תוקף אמונה זו, ובכל מכה ומכה שהפלא ה' להכות את המצריים, זיככו יותר ויותר את עכירת הדמים, עד שזכו לדמים נקיים, בסוד החסדים המגולים, שזהו ענין המים, ויכלו לצאת לגאולה.

כדי שיוכל האדם לשיר ולשבח לקב"ה צריך לזכך הדמים שהוא גילוי הקב"ה בכל שפע שיש בידיו

ובקריעת ים סוף הרגישו בני ישראל מצוקה גדולה, שהוא ריכוז הדמים כידוע (עי' תיקו"ז ת"י יג, כה: ס' צירה ו, ג), וכיוונו את ליבם למקום (מכילתא בשלח, מסכתא דויהי ב ו; שהש"ר ב, ל), עד שקפץ נחשון בן עמינדב והתפלל (תהלים סט, ב) הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים פִּי בָּאוּ מִיָּם עַד נַפְשׁ כַּמְשֹׁאחוֹ ל (סוטה לו), כי באו המים, שהם החסדים, עד מקום הדם, שהוא הנפש (דברים יב, כג), ועי"ז הראה להם הקב"ה, שלא זו בלבד שהוא שולט בשפע הבסיסי של האדם שהוא ענין המים, אלא יכול הקב"ה לכוין ולהכין לו כל צרכיו כפי הנצרך לו בדיוק רב, וכמ"ש (שמות יד, כב כט) הִמָּנִים לָהֶם חוֹמָה מִיַּמִּינָם וּמִשְׁמָאלָם, שגדלו בחומות המים פירות וכל טוב הארץ כמבואר במדרש (שמ"ר כא, י), ונשפע להם דרך ים סוף שפע גן עדן דרך הנהרות (תרגום יונתן שמות יד, ט), ועי"ז הגיעו למדרגות באמונה, וכפי שפירש הנועם אלימלך (ליקוטי שושנה, ד"ה או יאמר ע"ד שפירשתי) שזה שנאמר (שמות יד, טז כב) וַיִּבְּאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בִּיבָשָׁה יָם ואח"כ יבשה, ואח"כ נאמר (שמות יד, כט; טו, יט) וַיִּבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֶלְכוּ בִּיבָשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם יבשה ואח"כ ים, כי הגיעו להשגה שגם כשהולכים ביבשה, הוא גם בעצמו נס כמו שהולכים בתוך הים, שכל השפע המורגל בו האדם מאליו, הכל הוא נס נפלא מאיתו ית'.

ועי' מחשבה והתבוננות כזו יכול האדם לבוא לידי תפילה ואמירת שירה והודאה כדבעי כשאחז"ל (שמו"ר כג, א), ויכול לטהר ליבו קודם שיתפלל, כפי שהם טיהרו ליבם ואמרו שירה. כי נטהר ונזדכך ליבו מעכירות הדמים, וזוכה לגלות את אלופו של עולם בכל ענין וענין, שהוא המחדש את השפע הקיים אצלו בכל רגע ורגע, וזוכה להוציא את השכינה מגלותה, ולגלות כבוד ה' בכל העולם.

ההכנה והעיבור של היציאה מתוקף טומאת מצרים, ובקריעת ים סוף היה את ענין הלידה וההוצאה מן הכח אל הפועל של הגאולה השלימה ממצרים. וידוע שבשעת הלידה יש דמים וצער הלידה, אבל בכח האמונה של ישראל וזיכוך הדמים שנעשה ממכת דם ואילך, שמר עליהם הקב"ה מהדם הטמא שיש בשעת הלידה, ונקרע להם הים בריוח ולא בצער, וכפי שמבואר בזוה"ק (בשלח, נב): סודות נוראים בזה.

כל עוד שאין האדם כואב על הסתרת אור ה' מכל הבריות, נחשב הוא ערום ועריה

וכל ענין זה נעשה בכח האמונה של ישראל, וכמשאחז"ל (מכילתא בשלח, מסכתא דויהי ג ו; שמו"ר כא, ח) 'כדאי היא האמונה שהאמינו בי ישראל, שאקרע להם את הים', כי ע"י תוקף אמונתם גילו את האל"ף, שהיא החכמה הגדולה ביותר, וכמו שאמר אליהוא לאויב (ג, לג) אֲנִי אֶתְּךָ, שְׁמַע לִי, הִחַרְשׁ וְאַאֲלַפְךָ חֲקֻמָּה. ולכן לא הייתה קריעת ים סוף מיד לאחר יציאת מצרים, כי היו צריכים לגלות תחילה את האל"ף והחכמה בכל המדרגות, שהם ששת הימים, קודם שיבואו לענין קריעת ים סוף, שהוא יום שביעי של פסח, ועי"ז זכו ש'ה' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן (שמות יד, יד), בסוד הִחַרְשׁ וְאַאֲלַפְךָ חֲקֻמָּה. ובאמת אם היה נשפע האור של קריעת ים סוף בסוף מ"ט יום לספירת העומר, היה היצה"ר בטל לגמרי, והיינו זוכים לגאולה ובית המקדש שאין אחריה גלות, כי היו זוכים לגלות את האל"ף בכל המדרגות עד למטה, אבל משום שזיכוך הדמים והאמונה בה' אינו מספיק, כי כל עוד רוצה האדם לזכות לאמונה ותפילה וצדקות וכו', ודאי הוא טוב מאוד, אך זהו נחשב עדיין וְאַתָּה יִעָרְךָ (יחזקאל טז, ז), כי חפץ הוא בגאולה עצמו, ואינו רוצה בגאולה השכינה, ושיתגלה כבוד הקב"ה בכל העולם, אלא צריך לרצות שיהיה הקב"ה בהתגלות בכל הבריא, על כן מחמת שלא זכו עדיין למדרגה זו, היו צריכים לתקן זאת בשאר העבודות והנסיונות במדבר.

שיח שרפי קודש • מרנן גדולי הדור מרן הגר"ש בעדני עם מו"ר הגאון הינוקא

בשבוע שעבר במהלך קבלת קהל הפתיע גדול הדור מרן הגאון הגדול הגר"ש בעדני שליט"א כשהגיע אל מעונו של מו"ר הינוקא הרב שלמה יהודה שליט"א יחד עם תלמידו הגאון הרב בנימין מזרחי. הגדולים שוחחו יחד שעה ארוכה באהבה ובידידות סביב סוגיות רבות וענייני טובת הכלל.

© כל הזכויות שמורות

לתגובות הערות והקדשות ניתן לפנות לכתובת m.yam.shlomo@gmail.com או בטלפון 054-84-34-755.

הגיליון יוצא כעת בכמות מצומצמת למעוניינים לקחת חלק בזיכוי הרבים הגדול ניתן לפנות לכתובת הנ"ל.

לקבלת הגיליון WhatsApp יש לפנות 050-59-85-506

ניתן לתרום לאחזקת העלון במספר הטלפון 03-7630585 שלוחה 7426 בשלוחה 1 ולציין בשלוחה 2 את ההקדשה.

לרפואת הנפש
לאסף בן ציונה.

הגיליון יעמוד להצלחת וישועות
לזיווג הגון
טלי בת ציונה, נתנאל בן סיגל ואשר בן חנה

לעילוי נשמות
ראודור דרור בן רונית